

LUND UNIVERSITY

Fakirinnor

Bjerstedt, Sven

Published in:
Fakirenstudier

2013

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Bjerstedt, S. (2013). Fakirinnor. *Fakirenstudier*, 26, 28-40.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Fakirinnor

Sven Bjerstedt

Det sägs då och då att det mest är män som har uppskattat Fakiren. Här ska ändå Axel Wallengren jämföras med några kvinnliga skribenter. Stilistisk släktskap och personliga beröringspunkter pekar på några mindre ofta uppmärksammade särdrag hos Wallengren.

Anna Myrberg (1878–1931)

Den originella och produktiva schlagertextförfattaren och humoristen Anna Myrberg (Svarta Masken) framstår nog både i skämttidningen *Kasper* och i bokform som en skribent av ganska annorlunda kynne än Axel Wallengren; hennes många sångtexter präglas främst av bondkomik eller sentimentalitet. Men tre gemensamma drag har de: fallenheten för dårdiktning, förmågan att avlyssna och återge vardagligt tal, samt strävan att också skriva allvarlig poesi.

I *Fakirenstudier* 2010 studerades en del fakiriska drag hos författaren Karl Benzön (sign. Bob). Svarta Maskens dårdikter har enstaka förposter hos Fakiren, men framför allt kan deras ordlekar och dubbelmeningar föra tankarna till just Bob. Den virtuosa rimorgien "Ur Pettersons äktenskapsprotokoll" (ur *Svarta Maskens dårdikter*, 1984, s. 106 f), distanserar åtminstone kvantitativt fakirrimmet ångtröskverk/ tångfnöksärk med god marginal:

Min gumma smyger kring i linneschal,
hon mager är, ja som en pinne smal,
och håret liknar mest en vårtvinssvans,
men näsan har en vacker portvinsglans.

Hon äger icke något lammhumör,
ibland hon klår mej med ett bamburör
och kastar på mej heta voffeljärn –
jag har ej minsta skydd och toffelvärn. [...]

Hon värre tjöt än någon gånglåtskör,
och knäet vasst liksom en ångbåtsför,
hon körde in uti min ryggkotlett –
jag blev så liten som ett myggporträtt.

En annan av Svarta Maskens specialiteter var förmågan att avlyssna och återge stockholms slang. Att prosaisten Wallengren hade ett välutvecklat gehör för vardagsspråkets särdrag ser vi i de folkspråkliga vändningarna i novellen "Daniel". Redan som barn hade kusinerna Axel Wallengren och Waldemar Bülow haft roligt åt "obildat" skriftspråk. Bülow skrev då och då liknande parodier i *Folkets tidning*. Fakiren ger prov på samma språkgehor i *Envar sin egen gentleman*, när han i brevställaren för "salmoniskrivare" med "mera bristfällig" bildning anför detta brev till "här Pärsern": "va så snell å sjicka jenast femti kro. postrestant J H anars ska ja leva landet me honom en qvell förstår Du svenska sjika pengarna det är alvare".

Sådana vardagsspråkliga texter var Svarta Maskens signum. I volymen *Svärjes historia upptecknad i kårta drag av södergrabben Ville Andeson* (1923) formuleras självsvåldigt och oförtröttligt valda delar av svenska historien på konsekvent och skickligt utnyttjad slang (s. 23):

Heliga Birjitta va, föståni, en gammal kota, som hadde en föfälig mängd trasslia tarmar i kålroten, för hon såg spöken å ånglafasoner å polade jämt me andar å väsen å snackade me rom, så hela Svärjes befålkning vatt hänrykkt, men akta er om den dosan levat på våran ti, då hadde dom nog bara flabbat å na, de tror teminstingens Ville Andeson. För min farmor har nästan samma sprall å fåglar sej å ser syner på vardagarna å talar tungomål, men de hör inte te Svärjes historia föstås, fast Læran ha sagt att man jäna får stikka in en parentes där de passar.

Här förenas Svarta Masken och Fakiren av tankegångarnas anarki och den kompletta diskrepansen mellan ämne och stil. Utöver den humoristiska produktionen strävade Anna Myrberg liksom Wallengren också att profilera sig som allvarlig poet. År 1923 utgav hon *Dikter*

under eget namn i en privattryckt upplaga om drygt 20 exemplar. Persson (1984) värderar samlingen: "Dikterna är sorgsna, djupt allvarliga, nästan bittra. Litterärt sett är de inte mycket att ha." Ändå bedömer hon dem som "märkligt gripande" (s. 27). Att döma av Perssons urval var Anna Myrberg i sitt sökande efter ett naivt, enkelt poetiskt uttryck en själsfrände till lyrikern Axel Wallengren.

Klara Johanson (1875–1948)

Skämt kan spira ur många slags mull. Johannes Edfelt (1984) talar i sin minnesteckning över litteraturkritikern och essäisten Klara Johanson om "raljeriet, ironien, 'skojet'" som "det defensiva vapen eller pansar, med vilket den mycket komplicerade, i grunden skygga, ensliga och sårbara författarinnan mötte tillvarons vanskligheter" (s. 12). I detta avseende kan hon och Wallengren ses som själsfränder. Efraim Rosenius skrev i *Upsala Nya Tidning*, sedan han 1896 mött Axel Wallengren i Berlin: "Författaren till 'Lyckans lexikon' och 'Professorn' är just ingen glad själ. Något tungt melankoliskt vilar i allmänhet över hans väsen. 'En Ensam', med en hel del verklig poesi, är måhända ett ungdomsporträtt av honom själv. I det hela är han väl mycket ensam i livet." (Citerat efter kusinen Paul Rosenius, 1952, s. 68.)

Klara Johanson, märket K. J., hade 1894 varit Halmstads första kvinnliga student 1894. Några år senare blev hon också Sveriges första kvinnliga (tredje-)opponent vid en doktorsdisputation (Burman, 2007, s. 114). Ur fakirisk synvinkel kan hennes fallenhet för parodier, främst litterära sådana, vara av särskilt intresse.

Det pansar som Edfelt talar om smiddes alltså i akademisk miljö. Kring sekelskiftet 1900 försåg Klara Johanson Kvinnliga Studentföreningen i Uppsala med spexmanus. Våren 1897 hette alstret *Så fruktas en argbigga*; det trycktes i juni samma år under författarpseudonymen William Shakespeare. Carina Burman (2007) finner i denna spexförfattare en "habil versifikatör" som "rimmar med en grace, som faktiskt har doft av Fröding" och rör sig med ett "ultrastudentikost" språk; "Man tar sig en 'bottenföck'" (s. 92 f). Burman nämner också att somliga av spexets scener har uppfattats som parodi på Ibsens *Et dukkehjem* (s. 471).

Fem år senare är det en annan norsk pjäs som parodieras. Bjørnstjerne Bjørnsons tragedi *Paul Lange och Tora Parsberg* (uruppförd 1901) bygger på spänningen mellan en svag man och en stark kvinna. Denna utgångspunkt är tveklöst också central i Klara Johansons spex *Pål Bange och Stora Karskberg*, som skrevs, uppfördes och trycktes 1902. Bjørnsons alter ego i ursprungstexten är Arne Kraft; i spexet heter motsvarande figur helt enkelt Björn Stjerne. Originallets politiska tematik har bytts mot en studentikos; här vitsas på att taga (akademisk) kvart och att taga "halfvan". Ifall Tora Parsberg hade sin främsta styrka i den ärliga uppriktigheten, ligger Stora Karskbergs i den lysande licentiat hon just absolverat. Den veke Pål Bange sopar däremot till böckerna med orden: "Vik hädan, luntor, som min håg förlamen, / och bort hvar vanvettstanke på examen!" Den elegant rimflätade blankversen har många goda spexrim: bemästrat/festratt, risk i/whisky, Vitalis/hal is, Åh hvad/begåfvad.

*

Det finns ju några goda exempel på hur Axel Wallengrens stilistiska skärpa kom väl till pass i dräpande parodier på samtidslitteratur; mest illa råkade nog Gustaf Uddgren och Henrik Ibsen ut (i "Yggdrasils återkomst" respektive spexet "Elftnostrad"). Klara Johansons *Ligapojken Eros* (av pseudonymen Huck Leber) innehåller ett besläktat exempel på litterär parodieringskonst som färskvara. Kanske kan några smakprov falla en fakiriskt sinnad läsare på läppen.

Ellen Key skrev 1902 en biografisk skiss över den tyska författarinnan Malwida von Meisenbug, med undertiteln "En studie i lefnadskonst" (*Ord och bild*, 1902, s. 301–316, 369–377). Keys blomsterrika stil, rik på käpphästar och favorituttryck, inbjöd tveklöst till förlöjligande. Signaturen Huck Leber var inte sen att publicera en grym parodi i *Stockholms Dagblad*: "Alwilda von Glückentreff. Levnadskonstnär". Burman (2007) berättar om "den inte precis hårdhänta men allvarligt menade örfil" som Key vid sin söndagsmottagning kort därefter gav Klara Johanson som lön för parodin (s. 165 f). Men örfilen tog alltså inte värre än att Klara Johanson fem år senare lät trycka om stycket i *Ligapojken Eros*. Långt senare medtogs det också i urvalsvolymen *K. J. själv*. Det är en parodi

som kan stå på egna ben. Den stilskarpe Huck Leber kunde både avlyssna och karikera med träffsäker humor och förödande kraft. Så skrev Key om Malwida von Meisenbug:

Med den fina instinkt, som kännetecknar den födda lefnadskonstnären, afvärjde hon alla erotiska tillnärmelser, emedan hon kände sig alltför bildbart vek för att utan fara för sin personlighet kunna ingå ett tidigt äktenskap. Det blef en betydligt äldre man som gaf henne den första kärlekens korta dröm och ungdomens första sorg. [...] Under ifrig verksamhet för de fattiga och under allvarliga studier i målning [...] återfann hon småningom sin jämvikt. (*Ord och bild*, 1902, s. 303)

Huck Leber om Alwilda von Glückentreff:

Med den kyska instinkt, vilken låter den borne lefnadskonstnären under väntan på den livsavgörande lidelsen avvärja starkare erotiska närmanden, lät hon en äldre herre bereda henne det första svärmeriets korta fröjd och kval, vilket dock efterlämnade ett visst vemod, som hon med säker hand befriade sig från genom entusiastiska lektioner i gitarrspel. (*K. J. själv*, 1952, s. 101)

Burman (2007) påpekar att Klara Johansons parodi "kan locka fram gapskratt också hos läsare utan den keyska referensramen" (s. 165). Ytterligare några utdrag kan belägga detta:

under perioder av häftigare förkylning lät hon med den osökta takt, vilken utgör etikens finaste blomma, sina sångövningar ligga nere [...] Den kraftnedsättning, vilken hos finkänsliga naturer gärna plägar följa på en erotisk besvikelse, angrep Alwildas fysik, och med den lyhörda uppmärksamhet på det egna väsendets hälsomöjligheter, som endast anträffas hos verkliga övermänskor, tvekade hon ej att besöka en badort. (*K. J. själv*, 1952, s. 102)

Här är den mångbottnade ironin och stilgreppen i Axel Wallengrens parodi på tidningen *Iduns* präktiga, panegyriska porträttartiklar sannerligen inte långt borta! I karnevalstidningen *Iduna* 1892 var det positivhalerskan Pernilla Andersdotters levnad som "skönmålades". Enligt Olle Holmberg (1963, s. 114) var denna parodiska biografi "tydligt avsedd som en vrågbild av Christina Nilsson":

Med en sällspord snabbhet lärde hon sig att beherska instrumentet. Att gripa vefven och göra musik var för henne ett ögonblicksverk. [...] Åtföljd af en glad familjs välsignelser lämnade hon genast det torftiga, men lugna hemmet för att beträda konstnärinnans törniga stig. Undvikande de prunkande konsertsalongernas banala föreställningar, ägnade hon sig åt positivhalerskans anspråkslösa, men dock icke betydelselösa uppgift. [...] Afskyende reklam och impressario-oväsen tog hon sjelf allt om hand. [...] Ibland sjöng hon äfven sjelf, och vid dessa alltför sällsynta tillfällen försvunno alla åhörarne under snyftningar: det var för skönt!

Stilkänslan och stilsjärpan hos Klara Johanson som parodiker ligger här synnerligen nära Axel Wallengren. Dessa kvaliteters klangbotten i en skygg, sårbar, melankolisk personlighet kan också vara värd vår begrundan.

Harriet Löwenhjelm (1887–1918)

Här följer nu några omdömen om ett annat författarskap. Det har brukat ses som ett "naturligt utflöde av en särpräglad personlighet", en personlighet som har beskrivits som "aristokratisk och en smula världsfrånvänd". "[B]landningen av skämt och allvar" präglar stilen, som "delvis består i att inte vara för öppen och direkt". Skrifterna kännetecknas vidare av "en lust att leka med ord"; de "lästes inte minst i Lund" (Hackman, 2011, s. 8; Linder, 1949, s. 484, 489). Citaten kunde ha gällt Axel Wallengren. Men alla dessa omdömen handlar om en annan författare, som liksom denne dog vid trettioett års ålder: Harriet Löwenhjelm (Hackman, 2011, s. 80), och den unga Harriet

var en av *Strix*-skalden Karl Benzons beundrare: "Bobs vokabulär kan ibland genljuda i Harriet Löwenhjelm's tidiga dikter" (Hackman, 2011, s. 78). Linder (1949) instämmer och framhåller hennes "lust att leka med ord, att rulla dem på tungan på Bobs maner" (s. 484). Som prov på sådant tungrullande kan man låna några rader ur ett brev till Elsa Björkman 1907 (från *Samlade dikter*, 2011, s. 178):

Då jag satt vid livets taffel
gnagande på rökta färben
Julegröt jag åt med gaffel
och jag blåste i teorben
tills mitt hjärta fick ett klaff-fel.

Eller det vackra rimmet från samma år (*Samlade dikter*, 2011, s. 189): "en hög gesant förs bort av ambulansen / Se! purpurfanan sänks på bambulansen". Hos Löwenhielm är detta emellertid ett slags rimmeri som också kan bära på både oro och mångbottnad självinsikt: "Visst lever jag än som homunkel i frid / men jag bidar min tid, men jag bidar min tid". Ibland ersätter det ofärdighetens revanschism med en gnutta skuldkänsla: "Visst är min ande mycket pauvre / men jag är lycklig när jag sover." Två Löwenhjelm-dikter från 1908 är typiska för hur författarinnan, lätt ofullgånget, brottas med alla dessa frågor kring börd och klass (*Samlade dikter*, 2011, s. 193, 201).

Visst kan jag trycka varje bracka
intill mitt bröst och gråta rörd
men jag är glad och jag kan tacka
att själv jag är av adlig börd. [...]
Visst blir jag rörd och vek men
jag blåser dock cymbal
för alla rätta lekmän
i denna jämmerdal.

Boel Hackman (2011) framhåller Löwenhjelm's användande av fantasin som ett slags motståndsrörelse mot den krassa yttrevärlden: strävan "att vara trogen världen inom sig" (s. 35). Förklädnadens betydelse för Löwenhjelm som diktare har ofta betonats, särskilt av

Olle Holmberg; det kan föra tankarna till Wallengrens "spindellek" i ungdomen. Den sanatorieläkare som vårdade Löwenhjelm mot slutet gav en extremt mångfasetterad bild av hennes psyke; man kan jämföra med den vedertagna (själv-)bilden av Wallengren som Mannen med två hufvuden – för att inte tala om Olof Kinbergs 40-talsanalys av Wallengrens psykologi (Kinberg, 1943). "Excentricitet var accepterat inom aristokratin", skriver Hackman (s. 146) apropå Löwenhjelm; något liknande kan förstås sägas om förhållandena inom det lundensiska student- och karnevalslivet.

Mer än något annat har kanske Wallengren levat vidare in i nutiden som sagodiktare. Hans kärlek till barn är omvittnad. "Barn stod också Harriet Löwenhjelm särskilt nära", intygar Hackman (2011, s. 193). Vidare poängterar hon hur Löwenhjelm "levde med och skrev om det förra sekelskiftets ideologiska rörlighet" (Hackman, 2011, s. 8); man kan jämföra med Wallengrens skildringar av tyska arbetarrörelse i *Brev från Berlin*.

Som stilist tilltalades Harriet Löwenhjelm av hur Kierkegaard med humor och ironi sätter fingret på mänskliga fenomen; "det är lätt att se likheter i humorn och ironin, men också i mångtydigheten", menar Hackman (2011, s. 198). Kanske går det en linje till Lund här, Kierkegaard–Löwenhjelm–Gullberg. Vid de få tillfällen då poeten Axel Wallengren närmar sig religiösa ämnen, gör sig ett ironiskt drag också påmint; temat är då oftast brist på tro, längtan efter tro. I dikten "Fantasi" sägs den uttråkade ängeln 116 lida, inte av Weltschmerz, utan av dess himmelska motsvarighet Himmelsschmerz. Kanske finns det också en ytterligare förbindelsepunkt på det här området. Löwenhielm's diktarförklädnader har berörts. Både hon och Kierkegaard använder sig systematiskt av "olika fiktiva jag" (Hackman, 2011, s. 199); liksom även Wallengren gjorde, kan man tillägga. Hackman kallar Löwenhjelm's rolldiktning "ett andningshål i förhållande till de hårda krav man annars underkastades" (s. 148). Så var det väl också för Axel Wallengren och Fakir-masken.

Skämtsamma rimpar av typen alfabetsverser var ett uttrycksmedel som omhulldes av flera än Falstaff, fakir. Harriet Löwenhjelm var en god illustratör. Till en teckning av en tillbakalutad vällevnadsman har hon i julhälsning till familjen Mörner 1907 (Hackman, 2011, opagerat) fogat denna vers: "Hvad önskar jag mer än att äta och sova / Hvi skulle jag börja ett Vita Nuova". Låt oss avslutningsvis

begrunda tre av Löwenhielms versar (hennes egen benämning) som i formellt hänseende skulle kunna försvara en position som (fakiriska) alfabetverser, men som naturligtvis bär sin författares särprägel (*Samlade dikter*, 2011, s. 198, 287, 296):

Jag har inga mer intressen
och är sjuk och trött och ledsen.

Min ventrikels stora krav
jag med pickels spisar av.

Jag som är kulmen utav fyra släkter
har fått att dras med många själsaffekter.

I både formella och "andliga" avseenden kan man nog uppfatta en släktskap mellan Harriet Löwenhjem och den rollspelande, identitetssökande dubbelnaturen poet/fakir, som småningom blir en samhällsengagerad utrikeskorrespondent: Axel Wallengren.

Astrid Lindgren (1907–2002)

Astrid Lindgren skriver i debutboken *Britt-Mari lättar sitt hjärta* (1945/1959) följande rader om läsning av Fakiren:

O ljuvligheters ljuvlighet – familjen samlad framför brasan i vardagsrummet! Majken bjöd oss på te och bredda smörgåsar, och pappa läste högt ur Falstaff Fakir. Sen sjöng vi kanon: Vill du, vill du, villevillevilldu med oss ut i skogen gå, jamen, jomen, jamenjomenjamen, jag vill ut i skogen gå.

– Inte i det här vädret, sa Jerker, när vi hade slutat, och jag tror nog, att vi allihop hade en tydlig känsla av att vi hade det skönast, där vi var. (s. 52)

Fakirismer kan den hugade nog hitta lite varstans i Astrid Lindgrens produktion. Men i Lindgren-forskningen har hennes eventuella inspiration från Fakiren sällan uppmärksamats. Här tycks finnas både skäl och utrymme för vidare studier. Axel Wallengren/Falstaff, fakir

förekommer inte i personregistret till Wahlström (2011) eller Edström (2007). Men Edström (1997) omnämner här Wallengrens saga "Pomperipossa": "Det är sagan som Astrid Lindgren 1976 travesterade i sin berömda inlägga mot finansminister Sträng: 'Pomperipossa i Monismanien'" (s. 20). Och Edström (2004) skriver om Pippis språk:

Med sina absurditeter har Pippis språk en uppgift utöver den att roa. Den innesluter en kritisk aktivitet, en potentiell kraft, som utmanar samhällets hierarkier och ruckar på traditioner. [...] Ordlekar och nonsens demonterar de vuxnas överlägsna och tillrättavisande tilltal. [...] De tre Pippi-böckerna är byggda på ett nätverk av citat, allusioner, anekdoter från skämtrevyer, kåserier, Albert Engström, Falstaff Fakir – vuxenspråk alltså. Det är ett flöde som ger möjlighet till skämtan och ironi. (s. 198 f)

Margareta Strömstedt (2007) nämner vidare att Astrid Lindgren avslutar ett brev till "älsklingsbrodern" Gunnar med "Falstaff Fakirs översättning" av Heines "Du bist wie eine Blume" (s. 27).

Ett brev från dottern Karin Nyman till Anders Andersson (1 september 2012) bekräftar att Falstaff, fakir spelade en roll för Astrid Lindgren. "Jag vittnar mycket gärna om Astrid Lindgrens förtjusning i Fakirens alla skrifter, den var odiskutabel. [...] Hon citerade honom ofta och förtjust, t.ex. (nu har jag inte förlagan till hands så jag kan inte citera korrekt): 'Blir då inte en ung kvinna galen på detta vis? – Jo, men dårhushjonen ha det mycket bättre än på medeltiden [?] då de ganska ofta stenades'. Det kunde hon säga när hon tyckte att hon var för hårt ansatt av alla förfrågningar om medverkan och ingripanden i missförhållanden som hon varje dag fick per brev och telefon (alltså på senare år, när hon gjort sig allmänt känd som en ingripare). Jag minns också citatet "Vanligt vatten gives dock? – Icke en droppa", vet inte var det står (är det om brännvinsbristen hos någon intagen i fängelse?). Alltså, hon citerade honom vällustigt i alla möjliga sammanhang, men det lilla jag nu minns på rak arm räcker ju inte till någon riktig artikel. Inte heller kan jag visa på hans inflytande i hennes egna böcker, fast du förstås har rätt i att mycket är i hans anda. De hade väl helt enkelt samma sorts humor. Jag vet inte när Astrid först läste Falstaff fakir, men jag kan tänka mig att han förmedlades av

min pappa skåningen, som hade läst en (!) termin i Lund. Det finns i alla fall inget tvivel om att hon var en beundrare."

I *Ur-Pippi* (Lundqvist, 2007) finns mer stolligheter än vad som sedan kom med i den tryckta versionen av *Pippi Långstrump*, bland annat ett tal som Pippi håller för sig själv på sin födelsedag (s. 126 f.):

– Mina damor och herrar! Oförberedd som jag är kan jag ej annat än beklaga Erik XIV. Erik XIV var en stackars kung, som levde kasper för länge sen i Sverige. Sverige är mitt allt på jorden. Jorden är ett litet klot, som så fort det finns planer trillar runt omkring solen. Solen dyrkades en gång som gud av de gamla stolliga egyptierna i Egypten. I Egypten finns det ruskiga krokodiler. Krokodiler är inte på långt när så beskedliga som lammungar. Lammungar har ull och säger bä bä. Båbå bör en snäll flicka inte säga åt gamla tanter, för då tror dom, att hon vill retas. Retas ska man inte göra om söndagarna, för då är man en retsticka. En retsticka är inte till någon som helst nytta, när man försöker göra upp eld under grytan. I grytan plockar man ner kött och grönsaker huller om buller, pepprar och saltar duktigt och låter alltsammans småputtra någon timme. Serveras genast utan ingefära. Med anledning härav ber jag få utbringa ett fyrfaldigt leve för födelsedagsbarnet. Leve hon!

Redan Fredrik Vetterlund (1901) påtalade *idéernas anarki* som ett centralt drag i det fakiriska skämtet. En sådan anarki är också påtaglig i den associativa disposition som ligger till grund för Pippis födelsedagstal. Astrid Lindgren ger i *Ur-Pippi* och annorstädes prov på flera stildrag som är tydligt beslätade med fakirhumorn.

*

Denna hastiga skiss hävdar inget om influenser utan bygger endast på den enkla tanken att författarskapen, genom att reflekteras i varandra, vart och ett skulle kunna ställas i intressant belysning. Kanske får man härigenom också nya perspektiv på Wallengren. Hans förmåga att avlyssna vardagen och fallenheten för dårdiktning går igen hos Svarta Masken – liksom ambitionen att skriva allvarligt syftande poesi. En

parodisk stilistisk förmåga som hans ser vi också hos Klara Johanson – liksom exempel på hur humorn kan fungera som enslingens defensiva pansar; ett glam sprunget ur utanförskap. Wallengrens växelspel mellan aristokratisk hållning och samhällsengagemang, andakt och ironi, poet och fakir, allt detta kan påminna om motsvarande dynamik hos Harriet Löwenhielm – liksom spelet med flera fiktiva jag. Och de absurda infallens anarki, liksom ordvitsandet, förenar honom med Astrid Lindgren. Det är i sanning glädjande och tankvärt hur något av fakiren Falstaffs ande liksom lever vidare genom Pippi Långstrumps segertåg över världen.

Referenser

- Bendz, Gerhard (1965). Fakiren 100 år. *Svenska Dagbladet* 1965-01-28.
Burman, Carina (2007). *K. J. En biografi över Klara Johanson*. Stockholm: Bonnier.
Edfelt, Johannes (1984). *Klara Johanson*. Stockholm: Norstedt.
Edström, Vivi (1997). *Astrid Lindgren och sagans makt*. Stockholm: Rabén & Sjögren.
Edström, Vivi (2004). *Kvällsdoppet i Katthult: Essäer om Astrid Lindgren diktaren*. Stockholm: Natur & Kultur, 2004.
Edström, Vivi (2007). *Det svänger om Astrid*. Stockholm: Rabén & Sjögren.
Hackman, Boel (2011). *Att skjuta en dront. Harriet Löwenhielm – dikt, bild, konstnärskap*. Stockholm: Bonnier.
Holmberg, Olle (1930). *Inbillningens värld. Senare delen: Poesien. Andra halvbandet*. Stockholm: Bonnier.
Holmberg, Olle (1963). *Skratt och allvar i svensk litteratur: Studier från fyra århundraden*. Stockholm: Aldus/Bonniers.
Hoogland, Claes (1944). *Den vackraste av lekar – studier i Harriet Löwenhjelm's lyrik*. (kandidatuppsats)
Kinberg, Olof (1943). Axel Wallengren. *Svensk litteraturtidskrift*, 49–56.
Küntzel, Hans (1923). Axel Wallengren. En studie. I Axel Wallengren, *Samlade skrifter I* (ss. 1–68). Stockholm: Gebers.
Linder, Erik Hjalmar (1949). *Fyra decennier av nittonhundratalet*. I Schück, Hjalmar, & Warburg, Karl, *Illustrerad svensk litteraturhistoria*, 3:e uppl., del 8. Stockholm: Natur och Kultur.
Lindgren, Astrid (1945/1959). *Britt-Mari lättar sitt hjärta*. (3:e uppl.) Stockholm: Rabén & Sjögren.
Lundqvist, Ulla (2007). Kommentarer. I Astrid Lindgren, *Ur-Pippi* (ss. 107–157). Stockholm: Rabén & Sjögren.
Löwenhielm, Harriet (2011). *Samlade dikter*. Stockholm: Podium.

Persson, Lena (1984). En kvinnlig grovarbetare i humor. (Förord.) I *Svarta Maskens dårdikter samt humoresker och slagdängor i urval*, s. 7–33. Stockholm: Prisma.

Strömstedt, Margareta (2007). *Astrid Lindgren: En levnadsteckning*. (5:e uppl.) Stockholm: Rabén & Sjögren.

Svarta Masken [Myrberg, Anna] (1923). *Svärjes historia upptecknad i kårta drag av södergrabben Ville Andeson*. Stockholm: Åhlén & Åkerlund.

Vetterlund, Fredrik (1901). Axel Wallengren. Ett litterärt porträtt. *Vintergatan: Samling skrifter på vers och prosa*, 7, 310–344.

Wahlström, Eva (2011). *Fina flickor före Pippi. Ester Blenda Nordström och Karin Michaëlis: Astrid Lindgrens föregångare*. Göteborg: Makadam.

*

Varmt tack till Anders Andersson för hans vänliga hjälp och för möjligheten att citera ur hans brevväxling med Karin Nyman.

